

Μια σπάνια παράσταση στην εκκλησία του Προφήτη Ηλία Σιάτιστας

Στην εκκλησία του Προφήτη Ηλία της πόλης μας αναφερθήκαμε τόσο στο βιβλίο μας **Από την πολιτιστική κληρονομιά της Σιάτιστας**, http://www.siatista.gr/apotiposi/politistiki_klironomia_web.pdf , όσο και στο ηλεκτρονικό ημερολόγιο του 2014 της ιστοσελίδας μας με τίτλο **Οι εκκλησίες διηγούνται την ιστορία της πόλης μας**, http://www.siatistanews.gr/ime_2014/html/02.html .

Στην εκκλησία αυτή, εκτός από την εντυπωσιακή Ρίζα του Ιεσσαί με τους έλληνες σοφούς (που ανάλογη υπάρχει και στο ναό της Αγίας Παρασκευής), υπάρχει και η ενδιαφέρουσα παράσταση των Αγίων Επταρίθμων, στην οποία και θα αναφερθούμε στη συνέχεια.

Οι Άγιοι Επτάριθμοι είναι οι φωτιστές των Σλάβων Άγιος Κύριλλος και Άγιος Μεθόδιος, και οι 5 σπουδαιότεροι μαθητές τους, Άγιος Ναούμ, Άγιος Κλήμης, Άγιος Σάββας, Άγιος Αγγελάριος και Άγιος Γοράσδων. Την πρώτη γραπτή μαρτυρία για την εμφάνιση της τιμής των επτά αγίων ως ομάδας, παρέχει ένα κείμενο του 16^{ου} αιώνα της μονής Χιλανδαρίου του Αγίου Όρους¹, ενώ η πρώτη σύνθεση των Αγίων Επταρίθμων, όπου οι επτά Άγιοι απεικονίζονται μετωπικοί, ο ένας δίπλα στον άλλο, εμφανίζεται στο 17^ο αιώνα στη μονή της Παναγίας Slimnički (1612) στην περιοχή της Μεγάλης Πρέσπας². Οι παραστάσεις όπου απεικονίζονται οι Άγιοι Επτάριθμοι είναι ελάχιστες και εντοπίζονται οι περισσότερες στην Αλβανία και στην Π.Γ.Δ.Μ., ενώ αναφέρονται μεμονωμένα παραδείγματα στη Σερβία και τη Βουλγαρία³. Στην περιοχή της Αχρίδας από τις πιο γνωστές παραστάσεις των Αγίων Επταρίθμων είναι αυτή που υπάρχει στη μονή του Οσίου Ναούμ, όπου οι Άγιοι Επτάριθμοι εικονίζονται όλοι μαζί, ολόσωμοι, στον βόρειο τοίχο του νάρθηκα της εκκλησίας. Η τοιχογραφία είναι έργο του ζωγράφου Ττρο, γιού του ζωγράφου Κωνσταντίνου από την Κορυτσά, και έγινε το 1806⁴, (Εικόνα 1.)

Στην περιοχή της Αχρίδας εντοπίσαμε μια άλλη παράσταση σε φορητή εικόνα, στην οποία όμως, εκτός από τους Αγίους Επταρίθμους, εικονίζονται και ο Άγιος Ιωάννης Βλαδίμηρος και ο Άγιος Έρασμος.

Σύμφωνα με τουριστικό οδηγό της Αχρίδας (Kosta Balabanov εκδ.matica 2010), η εικόνα αποτελεί έργο του 1862 του ζωγράφου Ditscho

¹ ALEXANDRA PH. TRIFONOVA, Οι απεικονίσεις του Αγίου Κλήμεντα Αχρίδος στη μνημειακή ζωγραφική, http://www.academia.edu/7201862/_2014_123-168_1-17

² Ο.π

³ Εικόνες κάποιων παραστάσεων υπάρχουν στο: Οι απεικονίσεις του Αγίου Κλήμεντα Αχρίδος στη μνημειακή ζωγραφική, http://www.academia.edu/7201862/_2014_123-168_1-17, καθώς και στο: Κύριλλος και Μεθόδιος. Παρακαταθήκες Πολιτισμού. Πρακτικά Διεθνούς Συνεδρίου: "Η πολιτισμική κληρονομιά του έργου των αγίων Κυρίλλου και Μεθοδίου ως παράγοντας ενότητας με τους λαούς της Ν.Α. Ευρώπης" (Αμύνταιο 21-22 Μαΐου 2010).

⁴ ALEXANDRA PH. TRIFONOVA, Οι απεικονίσεις του Αγίου Κλήμεντα Αχρίδος στη μνημειακή ζωγραφική, http://www.academia.edu/7201862/_2014_123-168_1-17

και υπάρχει στην εκκλησία του Αγίου Νικολάου του προστάτη των γερόντων στην πόλη της Αχρίδας, εμείς όμως την εντοπίσαμε σε άλλο μοναστήρι, (Εικόνα 2).

Στον ελληνικό χώρο γνωστή παράσταση των Αγίων Επταρίθμων είναι η παράσταση που υπάρχει στον ανατολικό τοίχο του νάρθηκα του ναού του Προφήτη Ηλία της πόλης μας. Η παράσταση χρονολογείται στα 1744 και αποτελεί έργο του Ηπειρώτη Αναστάσιου Ιωάννου Καλούδη και των αδελφών του. Αντίθετα με τις παραστάσεις που εντοπίστηκαν σε άλλες εκκλησίες, όπου οι Άγιοι Επτάριθμοι απεικονίζονται όλοι μαζί, κατά παράταξη ή σε πυκνή διάταξη, στον Προφήτη Ηλία Σιάτιστας οι Άγιοι εικονίζονται όλοι στον ανατολικό τοίχο του νάρθηκα, αλλά ο καθένας μόνος του, σε προτομή και περιβάλλονται από κυκλικά πλαίσια διακοσμημένα με φύλλα αμπελιού και σταφύλια, (Εικόνα 3).

Η απεικόνιση των Αγίων Επταρίθμων στον Προφήτη Ηλία Σιάτιστας πρέπει να σχετίζεται με το γεγονός ότι ο μητροπολίτης Σισανίου Ζωσιμάς υπήρξε δύο φορές αρχιεπίσκοπος Αχρίδας. Με το ίδιο γεγονός πρέπει να σχετίζεται και η απεικόνιση του Ιωάννη Βλαδίμηρου στο ναό του Αγίου Ιωάννη Προδρόμου Σιάτιστας.

Εικ.1. Αγιογραφία στον βόρειο τοίχο του νάρθηκα της μονής του Αγίου Ναούμ Αχρίδας. Στο μέσο εικονίζονται οι Άγιοι Επτάριθμοι, (φωτογραφία Κ. Μπόντα-Ντουμανάκη).

Εικ.2. Φορητή εικόνα με τον Άγιο Έρασμο, τον Άγιο Ιωάννη Βλαδίμηρο και τους Αγίους Επταρίθμους, (φωτογραφία Κ. Μπόντα-Ντουμανάκη).

Σπάνια παράσταση στον ελλαδικό χώρο αποτελεί η απεικόνιση των αγίων επταρίθμων στο νάρθηκα του ναού του Προφ.Ηλία (1744).

Εικόνα 3, (φωτογραφίες Γ. Λογδανίδη)

Καλλιόπη Μπόντα-Ντουμανάκη
Σιάτιστα 19/7/2014